

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

8. An subditus dubitans de justitia tributi, teneatur illud solvere, maxime si
sint gabellæ, & tributa nova? Ex p. 4. t. 3. r. 39.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76432)

Ita ille, & post illum Ioannes Sancius in *selectis disp.* 43. n. 5. idem etiam docet alter Sancius de *matrim.* tom. 1. lib. 2. d. 41. n. 40. & Layman. lib. 1. tr. 1. cap. 5. §. 4. n. 36. & Salas in 1. 2. tom. 1. tr. 8. *disp. unica, sect.* 25. n. 264. Naldus in *summa, ver. dubium n. 25.* Caltrus Palaus tom. 2. *disp.* 3. *punct.* 8. n. 6. Fagundez *part.* 4. lib. 1. c. 10. n. 2. Igitur si quis die Iouis cenans dubitet, an hora duodecima noctis sonuerit, potest edere carnes, nam ius & possessio stat pro libertate edendi, certumque horas antecedentes esse diei Iouis, & dubium sit pro die Veneris; dubium autem ius prævalere non debet contra ius certum. Contrario inferitur, quod si hodie sit dies Veneris, aut ieiunij, & dubitetur, an hora duodecima noctis sonuerit, non potest quis edere carnes, quia possessio est pro præcepto, cum constet hodiernum diem esse ieiunij, & dubitetur an transacta sit hora, ergo, &c.

2. Sed posse ne dubitantem, an sit transacta hora media noctis, & tunc edentem, vel bibentem, sumere Eucharistiam in die sequenti, diximus in *tratt. de Eucharist. resol.* 1.

Quæ nunc est in tom. 1. tract. 1. ref. 121. à lin. 5. & in aliis eius primæ no.

RESOL. VI.

In d. bio, an effectus sit à causa naturali, vel à demone, quid faciendum etiam si verba addita sint sacra? Et an concurrentibus talibus indiciis, quibus intellectus dubitet, an ensalmus operetur virtute diuina, naturali, vel diabolica, fas sit eo vti? Et an sit licitum, vti remedio superstitioso, aut de quo dubium est, an contineat tacitam Demonis innocationem? Pari modo fas non est à Mago petere, vt maledictum dissoluatur, si dubita, an absque nouo maleficio id possit? Ex p. 4. tr. 3. Ref. 43.

Quo ad hoc in tom. 4. tr. 10. lege doctrinam ref. 109.

§. 1. Ad hoc dubium ita respondet Sanchez in *summa tom. 1. lib. 2. c. 40. n. 44.* Si dubium sit an effectus à causa naturali proueniat, eo quod non constet, an vires causæ naturalis excedat necne, censendum est potius eum à causa naturali prouenire, quia cum innumera agentium naturalium vires nos latent, non est cur, eo quod virtus illa nobis dubia sit, effectum illum causæ naturali negemus, nec absque necessitate confugiendum est ad occultam mali Angeli operationem. Si autem constet effectum illum vires causæ naturalis excedere, existimo, nisi maxima operantis sanctitas, vel alia vrgentissima indicia suadeant, effectum eum à Deo prouenire, censendum esse in dubio superstitiosum, & à demone prouenire, etiam si verba adhibita sint sacra; quia quotiescumque causa adhibita nequit effectum naturaliter producere, est superstitio, & ad tacitum cum demone pactum pertinet. Ita Sanchez.

2. Sed in hac materia videndus est omnino doctus Emanuel de Moura *opuscul.* 13 de *ensal. & incant. sect.* 2. c. 16. 17. & 18. vbi querit primò, an concurrentibus talibus indiciis, quibus intellectus prudenter dubitet, an ensalmus operetur virtute diuina, naturali, vel diabolica, fas sit eo vti? Secundò, vtrum fas sit vti ensalmo dubio, saltem ad medendum, vel succurrendum graui necessitati? Tercò, vtrum in dubio, an demon sit auctor ensalani, fas sit eo vti, saltem sub conditione, & protestatione, si demon non subest? & ad omnia hæc tria dubia post eorum latam discussionem negatiuè responderet.

3. Non desinam tamen hic apponere opinionem Lessij lib. 2. cap. 44. *dub.* 6. n. 46. vbi sic asserit. Non est licitum vti remedio superstitioso, aut de quo dubium est, an contineat tacitam demonis innocationem, hoc enim est exponere manifesto periculo su-

Sup. hoc lege doctrinam ref. not. i. huius ref.

perditionis, nisi fortè id faciat cum expressa voluntate contraria protestatione. Pari modo fas non est à Magico petere, vt maleficiu dissoluatur, si dubitas an absque nouo maleficio id possit, quia id de quo dubium est, non sine peccato fieri possit, sicut absolute non est faciendum, ita nec absolute ab alio petendum vt faciat, scilicet quando conitat sine peccato fieri posse, & causa iusta petendi subest. Ita Lessius.

RESOL. VII.

An dubius ensalmus operetur virtute diuina, vel diabolica, fas sit eo vti? Et de quodam ensalmo particulari ad præseruandum à peste agitur. Et an liceat petere à malefico, vt maleficiu dissoluatur, si quis dubitat, an absque nouo maleficio id possit? Ex p. 4. tr. 3. Ref. 62.

§. 1. Negatiuam sententiam docet, & validissimè rationibus firmat Emanuel Moura *opuscul.* de *incant. sect.* 2. c. 16. per totum, vbi etiam notat dubitantem, an maleficus norit medium licitum, non posse illum adiri pro maleficio soluendo. Ex his non desinam hic obiter adnotare cum dicto Moura vbi *supra*, c. 12. num. 25. suspexit esse illum ensalmum, quatenus vti superstitiosum remedium contra pestem ferunt, DD. Cardinalibus pro Concilio Tridentino Congregatis anno 1546. tradidisse quendam sanctæ vitæ Græcum Archiepiscopum ad idem Concilium concurrentem, & ita ego in facti contingentia consului amicus prætoris, quando pestis miserimè hanc ciuitatem affligebat, nullius tamen Doctoris autoritate fretus, venim postea inueni, vt dictum est, Mouram, virum doctissimum, dubitasse de dicto ensalmo qui incipit, *Crua Christi salua me*, &c. & nouissimè tanquam superstitiosum, ac minimè tolerandum damnat, & docet Philibertus Marchinus *tratt. Theologico de peste, in preliminaribus, probl.* 33. fol. 44. vbi asserit declarasse literam Cardinalium Congregationem, vt patet ex literis Cardinalis sancti Honorij ad Clementem Archiepiscopum Inquistorem in Etruria sub die 18. Septembris 1630. vnde apparet me rectè hic Panormi, vt dixi supra, dictum ensalmum tanquam superstitiosum damnasse, licet aliqui tunc, sed immerito, contrariam sententiam fecerint; sed de hoc modo non est dubitandum, ratio est clara, quia quod in dicto ensalmo citra superstitionem ponitur illa litera marginalis, quandoquidem quicquid illa implicite importat, vel innuit, totum id exprimitur in versu illi respondente: Quod in membrana exarato? quid ad brachium potius, quam ad collum, quam ad caput, quam ad pectus circumperoratio? quid orationis, finita potius Mistra, quam ante inchoatam recitatio? cæteras rationes videbis apud prædictum Marchinum loco citato, qui respondet ad aliqua argumenta, quæ licet parum solide, pro defensione dicti ensalmi adduci possunt.

RESOL. VIII.

An subditus dubitans de iustitia tributis, teneatur illud soluere, maxime si sint gabella, & tributa noua? Ex p. 4. tr. 3. Ref. 39.

§. 1. Affirmatiuè respondet Lessius lib. 2. cap. 33. *dub.* 8. num. 64. Malderus in 2. 2. *tratt.* 5. cap. 2. *dub.* 4. §. dico quinto, vbi sic ait: Quando subditus dubitat solum negatiuè, non habens pro iustitia tributis, nullam probabilem rationem, credo præsumi posse pro Principe, & in conscientia ipsium subditum teneat. Ita ille etiam Contrarium

2. Contrariam tamen sententiam docet doctus Vilalobos in summa tom. 1. tract. 1. diff. 26. num. 1. vbi sic asserit. [Quando se duda si el tributo ex iusto, no ay obligacion a obedecer y pagarle porque le duda de iusta posesion, y es interelido el Principe.] Sic ille. qui hanc sententiam in tom. 2. tract. 8. diff. 13. num. 11. intelligit quo ad tributa noua, & citat ibi pro hac opinione Castrum & Atagon, quibus ego addo Ludouicum Carbonem in tract. de restit. quest. 13. vbi sic ait, Antiqua tributa, seu gabellae veteres putari debent iustis, & ita in dubio eas defraudare non licet, cum saltem ad sit praescriptio; noua vero gabellae, vt sunt pedagia & guidagia, praesertim in rebus ad vsum quotidianum impositae, si manifestam non habeant causam, fraudari possunt. Sic ille. Et hanc sententiam praeter DD. citatos tenet etiam Molina de iustit. to. 3. tr. 2. diff. 27. n. 7. sic asserens. Quando tributa sunt noua, & non constat de illorum iustitia, sed dubitatur an desit aliquid ex requisitis, vt sint iusta, affirmant Doctores non deberi in conscientia, sed posse defraudari modo periuaria & mendacia non interueniant, imò denegari posse cessante scandalo. Ratio autem est, quoniam in dubio melior est conditio populi possidentis; & quoniam eiusmodi noua tributa praesumuntur iniusta, quando de contrario non constat; vnde in c. quamquam, de cens. in 6. dicitur, tributa regulariter esse contra iura tum canonica, tum civilia; & in cap. peruenit, de cens. ait Summus Pontifex, necesse esse scire prius causam, propter quam census sit solvendus, quam solvatur. Quod si subditis causa tributi alicuius reddatur, & de iustitia illius dubitent, necesse est vt consulant peritos, debentque adhibeant diligentiam ad iustitiam, vel iniustitiam illius indagandam, ne forte Principem priuenter debito tributo; interim tamen dum de iustitia causae illius non constat, non teneantur in conscientia soluere id tributum. Haec omnia Molina, qui citat Caicetanum, Angelum, Syluestrum, Gabeleum, & Medinam, & tandem hanc sententiam tenent etiam nouissimè Filliucius tom. 2. tract. 28. pari. 2. c. 7. n. 117. & doctus P. Ioan. de la Cruz in direct. conscientie pari. 1. q. 7. art. 3. dub. 1. concl. 2. vbi respondet ad argumentum, quod in dubio praesumendum est pro Rege, dicit enim hoc debere intelligi, quando non agitur de interesse ipsius Regis, vt est in casu de quo loquitur.

RESOL. IX.

An in dubio priuilegium censendum sit reale, vel personale? Et notatur, quod si tibi possidenti priuilegium vt reale suboritur dubium, an sit personale, & diligenter re examinata dubium vincere non possit, reale esse poteris reputare? Etiamque quaritur, an in dubio si priuilegium est reuocatum, praesumatur reuocatum? Ex p. 4. tra. 3. Ref. 51.

§. 1. Aliqui censent reputandum esse priuilegium personale, sic relato Decio tenet Sanchez de matrim. lib. 8. disp. 27. num. 4. & alij, quia duplici praesumptione concurrente, alia specialis, alia generali, praevalet specialis, vt ex multis docet Menoch. de arbit. lib. 2. cas. 472. n. 14. Sed personalis praesumptio magis specialis est, quam realis. Ergo pro personali in casu dubio standum est. 2. Alij verò, quod mihi probabilis videtur, distinguunt. Si priuilegium est omnino fauorabile, quia nec iuri communi, nec iuri tertio contrarium est, reputari debet reale in casu dubio, & extendendum est. Ita Basilus Pontius de matrim. lib. 8. c. 18. §. 1. n. 7. Suarez de legibus lib. 8. c. 3. n. 18. & alij, quia beneficium Principis late est interpretandum, ex l. vlt. ff. de consit. Principum.

Verum si priuilegium iuri communi deroget tantum, etsi plures Doctores sentiant late interpretandum esse, ac proinde vt reale iudicandum: at merito Positius, & Suarez locis citatis, sentiunt limitandum esse, & personale iudicandum. Ratio desumitur ex .i. §. ille vero, de filiis presbyter. in 6. vbi ea de causa restringitur dispensatio, quia à iure communi exorbitat. Si autem priuilegium praeter ius commune sit, vergit tamen in prauidicium alterius, ea parte qua in prauidicium vergit strictè est interpretandum, ac reputandum personale, & non reale, si prauidicium tamen sit graue.

3. Nota etiam hinc, quod si tibi possidenti priuilegium vt reale, suboritur dubium an fuerit personale, & re diligenter examinata dubium vincere non poteris, reale esse poteris reputare, quia in dubiis melior est conditio possidentis. Et omnia supradicta, ne in aliena vitula arate videar, docet Castrus Palais tom. 1. tr. 3. disp. 4. punct. 2. §. 1. num. 6. & 8. cui ego addo Georgium Cabedum pari. 2. de cis. 3. n. 4. vbi tamen tenet sine vlla distinctione quod priuilegium in dubio praesumitur personale, licet absolute contrarium doceat Tapia de consit. Principum, c. 1. part. 3. n. 31. vbi asserit in dubio priuilegium potius praesumendum esse reale, quam personale.

4. Notandum est etiam hinc obiter, quod in dubio priuilegium non praesumitur reuocatum, & ita docet Parisius lib. 2. cons. 61. n. 21. Alciatus resp. 19. n. 4. & alij, quos citat, & sequitur Antonius Sanctarellus in var. resol. to. 1. q. 16. n. 11.

RESOL. X.

Index quid facere debeat in pari dubio? Ex p. 4. tra. 3. Ref. 20.

§. 1. Dico primò existente pari dubio iuris vtriusque partis, ita vt index omnino sit pendulus, teneri possidenti fauere, nec ipsum posse cogere, vt partem relinuat, quia ius retinendi habet possidens in hoc dubio.

2. Dico secundò in eodem dubio, si neuter possidet teneri iudicem inter vtrumque diuidere, quia aequum est vtriusque ius. Sed Petrus Ledefina de matrim. quest. 45. art. 1. dub. 2. ad 3. prima sent. docet rem indiuiduam posse iudicem applicare cui voluerit, vt duobus aequè dignis petentibus beneficium, potest Episcopus eligere quem maluerit, quia indiuiduum est. Sed hoc impugnat ex Sanchez Ioannes Salas in 1. 2. tract. 8. disp. nica, sect. 23. n. 240. quia lex iustitiae petit, vt in hoc dubio res illa sorte distribuatur, vel vni res, alteri verò dimidium aestimationis conferatur; ergo iudex, qui est iustitia animata, eiusque minister, sic tenetur facere; nec est simile de beneficio, quia nullus illorum, cum neutrius sit, habet ius aliquod iustitiae etiam distributivae vt si bi conferatur; sed haec iustitia dicit vt alteri illorum detur: in nostro autem casu vterque habet ius communitatiue iustitiae, vt inter eos diuidatur. Ita Salas; & de hac quaestione vide Io. Valerum in differenti. vtriusque fori, ver. opinio, differ. 3. Tulchum ver. medium concl. 170. Homobonum in consult. cas. cons. c. pa. 7. resp. 26. vol. 2.

RESOL. XI.

An aduocatus non solum in causa probabili, sed etiam in causa dubia possit patrocinari? Ex p. 2. tr. 13. Ref. 6.

§. 1. Mego posse affirmo cum Maldero in p. 2. q. 19. art. 5. disp. 86. asser. 8. in fin. & Lorca in p. 2. v. o. disp. 39. q. 1. memb. 2. vbi ita asserit. Non solum quando sunt probabiles

Sup. hoc supra in tr. 1. Ref. 21. §. Nota, & lege eam per totam, & si vacas ocio etiam ref. eius annotationum; & doctrina replueris pro alius contingitibus circa hoc. & infra in tr. 7. lego doctrinam §. vlt. ref. 4. quomuis in aliquo distat ab hac quaest.